

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Första kammaren.

Nr 9.

Onsdagen den 15 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Åkerman* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 57, med förslag till lag om förbud mot utsläppande av bagge å samfälld betesmark.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 56, med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående skogsvårdsavgifter från skyddsskogarna inom Jämtlands län;

nr 59, med förslag till ändrad lydelse av §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen; samt

nr 62, med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Herr förste vice talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde lördagen den 18 innevarande månad företaga val av valmän och suppleanter för utseende av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Detta förslag antogs.

Herr andre vice talmannen erhöi ordet och yttrade: Jag hemställer, att kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter vid det nyss beslutade valet bestämmes till tio.

Denna hemställan bifölls.

Anmäldes och bordlades konstitutionsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tiden för Kalmar läns norra landstings lagtima möte.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtanden nr 2 och 3 samt bevillningsutskottets betänkande nr 2.

Bidrag till Svenska Röda Korsets utländska hjälpverksamhet.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj: ts framställningar angående bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, jämte en i ämnet väckt motion.

I en till riksdagen avlåten, den 27 januari 1922 dagtecknad proposition (nr 40) hade Kungl. Maj: t, under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att såsom bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å tilläggsstat för 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, å 1,000,000 kronor.

Vidare hade i en inom andra kammaren av herr *K. Kilbom* m. fl. väckt motion (nr 105), vilken hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, föreslagits, att riksdagen måtte besluta att anslå 2 miljoner kronor till lindrande av hungersnöden i Ryssland.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj: ts proposition och med avslag å herr Kilboms i ämnet väckta motion, i vad den skilde sig från Kungl. Maj: ts förslag, såsom bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland, å tilläggsstat för år 1922 under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 1,000,000 kronor.

Greve Wachtmeister: Herr talman! Till undvikande av allt missförstånd ber jag att redan från början få säga, att jag kommer att ge min röst för bifall till utskottets hemställan och att jag anser, att även kammarens övriga ledamöter så böra göra. Men då varken i den kungl. propositionen eller i utskottsutlåtandet på något sätt göres en antydning om själva kärnpunkten i skälen till den tvekan som inom mycket vida kretsar av vårt svenska folk gör sig gällande, då det är fråga om denna hjälp till Ryssland, ber jag, såsom arbetande i en länskommission för den frivilliga insamlingen till det hungrande Ryssland, att här få ge ett kort uttryck för mångas tankar.

Man frågar sig och frågar sig allvarligt: är det rätt att från vårt land, som oaktat all sparsamhet så innerligt väl behöver dessa pengar,

är det rätt, att under dessa svåra omständigheter, som nu råda, skicka denna miljon till ett land, vars vederbörande styresmän till lindrande av den ohyggliga nöden mycket väl skulle kunna använda de miljoner, som nu i stället användas till propagandakampanj för åsikter, som vi icke kunna gilla och vilkas tillämpande med all säkerhet mycket bidragit till skapandet av eländet? Man frågar sig också: böra inte, innan främmande hjälp anlitas, i första hand användas de hundratals miljoner, som nu gå åt till skapandet och underhållet av den fruktansvärda armé, som, att döma efter de uttalanden från ledande håll, vilka nyligen gjorts, ingalunda endast är avsedd att vara en försvarsarmé? Man frågar sig också: bör inte över huvud taget en hjälpbehövande och nödställd visa en liten smula mer ödmjukhet i sitt uppträdande?

Bidrag till Svenska Röda Korsets utländska hjälpsamhet.
(Forts.)

Emellertid, de skäl, som för mig och jag antar många med mig varit bestämmande, äro ingalunda några förnufts-skäl utan uteslutande rena känsluskäl. Det är de känsluskäl, som åberopas i ett utfärdat upprop: om en drunkande behöver hjälp, så frågar man inte efter, om det är vän eller fiende, man resonerar ej, om det är klokt eller oklokt att hjälpa, utan man hjälper. Så även här.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr W i n b e r g: Herr talman, mina herrar! Det kan visserligen ifrågasättas, huruvida det är så synnerligen lämpligt att här riva upp en mer eller mindre utpräglat politisk debatt, då det är fråga om att man skulle utöva en humanitär verksamhet till förmån för ett land, som drabbats av en fruktansvärd hungersnöd. Men jag anser i alla fall, att den föregående talarens uttalanden inte böra få stå alldeles oemotsagda.

Han hade, såvitt jag fattade honom rätt, tre huvudanmärkningar att göra, eller rättare sagt, han gjorde gällande, att inom stora delar av det svenska folket rådde en synnerligen stor tveksamhet rörande lämpligheten av att här lämna bidrag, och denna tveksamhet bottnade ytterst i en del synpunkter, som han här framhöll, och som, såvitt jag fattade rätt, hänförde sig till tre olika saker.

Jag skall inte här ingå på talarens uttalande om de stora summor, som av den ryska regeringen skulle användas för propagandaverksamhet, därför att jag tror, att hans uppfattning, i likhet med en hel del uppfattningar om förhållandena i Ryssland, i huvudsak grundar sig på de synnerligen färgade framställningar, som vi tyvärr även här i vårt land dagligen få se återgivna i tidningspressen. Men då han därtill såsom ett skäl för betänksamhet omnämnde "den fruktansvärda armé", som man nu är i färd med att upprätta i Ryssland, så skulle jag vilja fråga den ärade talaren, vad som närmast är anledningen till att Ryssland, såväl under de gångna åren som också nu, har ansett sig tvingat att hålla en militärarmé. Är det icke de upprepade angrepp på det ryska territoriet, både direkta och indirekta, som en hel del av Europas stater varit med om att understödja? Eller anser den ärade talaren att Ryssland skulle, i strid med vad man predikar överallt ute i världen, låta dessa

Bidrag till Svenska Röda Korsets utländska hjälpverksamhet. angrepp fortgå utan att rusta sig något till försvar? Jag behöver i detta avseende endast peka på den sista händelsen härvidlag, nämligen vad som från ett visst lands sida har igångsatts beträffande den del av Ryssland, som vi benämna Karelen.

(Forts.)

Slutligen framhöll talaren, att man nog av en hjälpsökande borde begära litet mer ödmjukhet. Ja, därom kan man ju ha delade meningar. Är det så, att hjälpverksamheten skall utövas med hänsyn till den grad av ödmjukhet, som den hjälpbehövande lägger i dagen eller ej, då kan den omständigheten inträffa, att vederbörande kanske till och med kunna frånbe sig att bli föremål för sådan där hjälpverksamhet.

För min del anser jag visserligen, att den svenska riksdagen skulle kunna gå ett steg längre och biträda det yrkande, som är framställt i en motion av herr Kilbom, men för att vi nu inte skola behöva få en alltför lång debatt i denna fråga — vilket jag för min del visserligen inte fruktar men vars lämplighet man ju kan ifrågasätta — skall jag för ögonblicket inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Möller: Herr talman! Jag begärde ordet för att också endast yrka bifall till utskottets förslag. Det är otvivelaktigt så, som greve Wachtmeister sagt, att det finns på sina håll betänkligheter, men jag tror, att det är synnerligen nyttigt, om det vid den debatt, som nu framkallats i riksdagen, understrykes, att intet brott mot den västeuropeiska civilisationens allmänna anda vore större än om man, därför att man tycker, att den ryska regeringen icke passar en eller att den icke uppträder på ett tillräckligt honnett sätt, skulle låta utan att röra ett finger tio miljoner människor, d. v. s. ungefär dubbelt så många som finnas i vårt eget land sammanlagt, utan att man ens försöker räcka en hjälpande hand, försjunka i kannibalism med allt det barbari, som därav följer.

Jag anser mig berättigad att begära ordet särskilt med hänsyn till att jag ju sitter i den kommitté, som är tillsatt från regeringens sida för Rysslandshjälpens ordnande, och jag erkänner, att jag med mycken bedrövelse har konstaterat, att den hjälp Sverige kan lämna är så ringa som den är enligt regeringens begäran och enligt statsutskottets förslag. Ty det är uppenbart, att med den hjälpen kan ingenting annat uträttas än att man, som jag tror legationssekreterare Ekstrand i någon framställning har sagt, kan mitt inne i hungerhavet och dödshavet rädda en liten folkspilla och föra den levande igenom de utomordentligt bistra tider, som folket där genomgår.

För mig står den internationella hjälpaktion, som på sina håll och då även i Sverige har direkt stötts av regeringen och som jag nu hoppas även av den svenska riksdagen, som ett uttryck för en internationell anda, vilken, om den i andra avseenden också bleve härskande, skulle, för det första, göra all bolsjevikisk propaganda verkningslös, och, för det andra, också leda in människorna i eu ny tidsålder beträffande sättet att se på

varandra i olika länder. Jag är för min del övertygad om att den hjälp, som Västeuropa nu lämnar de av torka och brist härjade områdena i Volgadalen, att den hjälpen kommer att stå som ett minnesmärke i historien över den känsla för människor var de än befinna sig på jorden, som ändå — det kan man här konstatera — är i växt bland de civiliserade folken.

Bidrag till Svenska Röda Korsets utländska hjälps verksamhet.
(Forts.)

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Såsom medlem av den centrala hjälpkommittén för det hungrande Ryssland skall jag också be att få yrka bifall till förslaget.

Det är ju visserligen påtagligt, att i det stora hela, i jämförelse med den omfattning som olyckan har, så kan det icke giva så synnerligen mycket; man skulle nästan kunna kalla det en droppe i havet, men i alla fall en mycket stor droppe, och det är en sådan vi för närvarande mäktat åstadkomma ifrån vårt håll, och därför får man ju nöja sig, med tacksamhet för att meningarna kunnat enas om detta anslag.

Jag begärde egentligen ordet med anledning av ett yttrande av herr Möller, som nog icke var hans egen åsiktsriktning men som han nog med visst fog inlade i den första talarens tankegång. Han talade om vilken åsikt man har om det brott, som begåtts emot den västerländska civilisationen. Den västerländska civilisationen är icke heller något av Guds bästa barn och det är ju under den som vi för närvarande lida. Jag tycker, att den västerländska och den österländska civilisationen för närvarande båda äro mycket dåliga och att de kunna taga varandra i hand. Vidare synes mig, att när ett folk hungrar, ett oskyldigt, i den politiska kampen odelaktigt folk hungrar, så hjälper man, oavsett om civilisationen i öster eller i väster är dålig eller bra och oavsett om folket hjälpt till att skapa olyckan eller icke. I fråga om barn och kvinnor och menige man i alla länder, som lida under ett politiskt system, är det icke deras fel, att systemet finnes, utan det beror på andra förhållanden och därför böra de enligt min uppfattning under alla förhållanden hjälpas.

Herr Klefbeck: Jag vill endast, eftersom herr Möller icke begärde ordet, säga ett ord för att förebygga ett fortsatt missförstånd.

Såvitt jag hörde rätt, uppfattade herr Lindhagen herr Möller alldeles oriktigt. Herr Möller ville säga, att det skulle vara en förbrytelse av *den västerländska civilisationen*, om den trots allt icke ville hjälpa Ryssland.

Herr Lindhagen: Jag sade tvärtom, att jag trodde icke det vara herr Möllers uppfattning, när han ordade om ett brott emot den västerländska civilisationen. Det gällde den förste talarens uppfattning, att det politiska systemet i Ryssland var ett brott emot den västerländska civilisationen.

Bidrag till Svenska Röda Korsets utländska hjälpsamhet.
(Forts.)

Jag betonade uttryckligen i mitt anförande, att jag sålunda vände mig emot den förste ärade talarens förtäckta mening och icke emot herr Möller, och herr Klefbeck's försvar i andra hand är sålunda opå kallat.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det förevarande utlåtandet hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 19 juni 1919 huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri, så ock mot förvärf av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri; samt

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 22 juni 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Efter föredragning av de vid sammanträdet's början avlämnade kungl. propositionerna blevo propositionerna nr 56 och 57 på begäran bordlagda, varemot de båda övriga nu hänvisades, nr 59 till konstitutionsutskottet och nr 62 till bankoutskottet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Thorberg* för tiden från den 17 till den 27 i denna månad för utländsk resa i offentligt uppdrag.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.27 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 17 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Herr statsrådet *Linders* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 58, angående ersättning till korpralen C. R. Johanssons änka och minderåriga barn;

nr 60, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 63, angående utbyte av mark mellan kronan och aktiebolaget Västergötlands förenade kalkindustrier; samt

nr 64, angående täckande av brist vid professorn N. H. Nilsson-Ehles institution för ärftlighetsforskning.

Justerades protokollen för den 11 och den 14 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 26, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 27, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 28, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av andra stycket av slutbestämmelserna i lagen den 19 juni 1917 angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.

Vid föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 125, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj: t angående upphävande av de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun, beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt andra tillfälliga utskott.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 19 november 1920 om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924; och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst åtnjuta avdrag för erlagd byggnadsskatt.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj: ts propositioner:

nr 56, med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående skogsvårdsavgifter från skyddsskogarna inom Jämtlands län; och

nr 57, med förslag till lag om förbud mot utsläppande av bagge å samfälld betesmark.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 4.

Herr *Thulin* väckte en motion, nr 104, med förslag till skrivelse angående utredning av förändringar i riksdagens utskottsorganisation m. m.

Motionen hänvisades till konstitutionsutskottet.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 58 till bankoutskottet samt nr 60, 63 och 64 till jordbruksutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,11 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
